

פרוטוקול מס' 18/ג

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', ז' בטשר תשי"ד - 10.2.54 בטעה 08.40.

השתתפו: א. אונג - היו"ר

- ע. מיכילוב
- ב. מזניה
- ע. מסך
- ד. בר-רב-המי
- ס. בגין
- י. הררי
- ט. הלל
- ז. ורהפטיג
- א. חביבי
- ע. סימון
- י. קליבנוב
- י. שפירא
- ב. שטון

בעדרו: י. בר-יהודה

- י. כסה
- ש. לורבץ
- ס. סנה
- ס. קטיס
- א. תבורי

- ח. כהן - היועץ המשפטי
- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
- ה' בגבי - סגן המשפטי
- ט. רוזנטאל - סגן המשפטי

הנדפס מולטון - ס"ס נשיא בית-המשפט
העליון

- 1. חוק ביטול עונש מוות;
- 2. סדר עבודת הוועדה
- 3. חוק לתיקון פקודת כתי-המשפט (הוראות מעבר).

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אונג:

1. חוק ביטול עונש מוות.

היו"ר א. אונג: קיבלתי את הסכמתו של חבר הכנסת סנה וגם של הקומוניסטים, לותר על הסתייגותם. במקום זאת תימסר להם רשות הצהרה. חבר הכנסת ורהפטיג גם הוא ויתר על ההסתייגויות שהציע בישיבה הקודמת.

ח. כהן: אני יכול להגיד לוועדה כי היו לי דברים עם נשיא המדינה, וסרתלי לו תמצית הדברים שנשעו בו יכוח בוועדה הזאת. הוא יפה את כוחי להודיע לוועדה כי הם

10.2.54

חוק ביטול עובש פורה

ח. כהן:

תבונה עליו המלכה מתמיכה מאת שר המשפטים, הנה יהיה פורטן להפחית את עוצמתו של כל אלה הנמכרים עכשיו בבית-הסוהר ואשר גדונו לפירות הקרטי היחידים שנתגלה כמין היה שטנים מהם ערערו בגד הרשעות, ויתכן כי בית-הדין לערעורים יבטל את הרשעות. אז, כמובן, גישתם נמצא קשה מאוד. הם תבטל ההרשעה על-ידי בית-הדין העליון, אצלם ששנים הסדינה כבר גזר עליון מאסר עולם. אבל מצאנו פתרון לדבר הזה: לעשות זאת תוך כלי הסכמה עם הסניגורים של הגדוברים. טרם קיבלתי תשובה מאחד מהם, אבל אני מקווה שזה יסתדר, כלומר, שהם יוותרו על הערעורים ויאקבלו את החנינה.

י. שפירא:

האם מצאנו יכולים לקבל הודעה מאת היועץ המשפטי אשר המשפטים יוכלו להסליף על

חנינה כזאת.

ח. כהן:

כן. אבל אני מוסר את ההודעה הזאת באופן זמני. אני מבין שהודעה איתה

מעוניינת כי בפליטת הכנסת, בזמן הדיון, תבונה הודעה מאד שר המשפטים שמיין כבר גזר דין של עובש פורה תלוי ועומד.

2. סדר עבודת הוועדה.

היו"ר ס. אונג:

מתפול הועברו אלינו ספליטת הכנסת

עוד שלושה חוקים, "המלגה" של החוקים שלנו מגיע כבר ל-15 חוקים. בצירוף למצב דרך לקיים עוד ישיבה של סליטת הוועדה. אני מעמיד לשיקולם של חברי הוועדה שלוש אפשרויות: האחת - לחפש את ישיבת סליטת הוועדה ביום ג', וועדות השנה ימסרו למצב זמן אחר לישיבותיהן; השנייה - לקיים ישיבת סליטת הוועדה ביום ג' בערב, בין 7 - 8; השלישית - לקיים פעם בשבועיים ישיבה ביום ד', אחרי סליטת הכנסת.

ח. כהן:

אשר לפקודת שיפוט בתי-משפט השלוח, שהועברה מתפול לוועדה, הייתי מציע לוועדה להעבירה לוועדת משנה. הייתי מציע שועדת המשנה לחוק לחיקון דיני עונשין (דרכי ענישה), אחרי שתגמור את עבודתה בחוק הב"ל, תתחיל לטפל בפקודת שיפוט בתי-משפט השלוח.

י. הררי:

אשר להצעה לקיים את ישיבת סליטת הוועדה ביום ד' אחרי ישיבת הכנסת, בדעה לי שיותר הגיוני שועדות המשנה יקיימו את ישיבותיהן בזמן זה, מפני שזה יחייב מספר יותר קטן של חברי כנסת להישאר אחרי סליטת הכנסת.

ס. בגין:

אני מציע לחשוב על האפשרות לקיים לפחות את ישיבות ועדות המשנה גם בזמן ישיבת סליטת הכנסת. זה בהרג גם בפרלמנטים אחרים.

היו"ר ס. אונג:

זה כבר נעשה. גם ועדת המשנה לפקודת העדות וגם ועדת המשנה לחוק הגנת הדייר יושבות בזמן סליטת הכנסת. מיבני יודע את מצאנו יכולים להרחיב את הנוהג הזה. עם מין דעות אחרות, אקח לעצמי את הזכות להחליט בעניין זה.

ר.ט.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
10.2.54
חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט
(הוראת מעבר).

3. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט (הוראת מעבר).

(נכנס ליטיבה מ"ט נשיא בית-המשפט העליון, השופט מרלסון).

היו"ר מ. טרנא:

בני קדם בברכה את מ"ט נשיא בית- המשפט העליון. הזכירו אותו בקשר עם הדיון על החוק לתיקון פקודת בתי-המשפט (הוראת מעבר) ורצינו לטפוע את דעתו על המספרות של דן-יחיד במקרים שדכל זה טופע בחוק זה.

השופט מרלסון:

בכוונתי לתת סקירה קצרה על המצב בבתי- המשפט. מ"כ מעיר את הערותי על סעיפי החוק הטובים, ומהיה טוכן לענות על שאלות חברי הוועדה.

תחילה מספור ספרים על המשפטים המוגשים לבית-המשפט העליון ועל המשפטים שבית-המשפט העליון מספיק לסיים את הדיון בהם, החל משנת 1949. מספרים מלה תלוכחו כי פרוין העבודה בבית-המשפט העליון עלה משנה לשנה. הסיבה לכך פשוטה: השופטים גם גם בני-אדם, והם רוכשים ניסיון משנה לשנה.

בשנת 1949 הוגשו 381 משפטים מכל הסוגים.

חוסלו - 329. יש לזכור כי באותה תקופה היה בית-המשפט מורכב רק מחמישה שופטים. ובכלל, יש לזכור כי כל המשפטים פרט לסוג אחד בתבררו בפני הרכב של שלושה שופטים, ולפעמים - בפני הרכב של חמישה שופטים. היוצא-מן-הכלל הוא בקשר עם בקשות לרשות ערעור שני. במשפטים הנדונים בפני שופט שלום, סגיע הערעור לבית-המשפט המחוזי, והוא יכול בפסק-דינו לתת רשות ערעור לבית-המשפט העליון; אך אם הוא אינו נותן רשות כזאת, אפשר להגיש בקשה לנשיא בית-המשפט העליון, ובקשה זו נשמעת על-ידי נשיא בית-המשפט העליון כשהוא יושב יחיד. ישנו עוד סוג בקשות אשר נדון בפני שופט יחיד: במקרה של שחרור בערבות במשפטים פליליים. כאשר בתי-המשפט בדרגה ראשונה מסרבים לשחרר אדם בערבות, אפשר לערער על כך לנשיא בית-המשפט העליון. פרט למקרים האלה, כל סוגי הבקשות והמשפטים נשמעים בבית-המשפט העליון בהרכב של שלושה שופטים.

בשנת 1950 הוגשו 596 משפטים. חוסלו -

442. בשנת 1951 הוגשו 896 משפטים. חוסלו - 694. בשנת 1952 - אני סוטר על פי הזכרון - הוגשו כאלף משפטים; חוסלו - 842.

כפי שאתם רואים מהמספרים, יש מעין

התחרות בינינו לבין הציבור: ככל שאנחנו מעלים את פרוין העבודה, מעלה הציבור את מספר המשפטים.

בשנת 1953 הוגשו 1109 משפטים. חוסלו -

1017. בתקופה זו היו כבר שבעה שופטים. אתם יודעים כי באותה תקופה נפטר השופט דובקלבולום, ואנחנו השתמשנו באופן זמני בשופט אחד או שניים בבית-המשפט המחוזי. בשנת 1953 היה זמן שעבדנו רק באמיטה שופטים, מפני שהרב מסך נפטר וחכיבנו למינוי שופטים נוספים על-ידי ועדה המינויים לפי חוק השופטים. לזאת יש להוסיף כי מוסן לזמן היו מטיילים עלינו, לא על כולנו, אבל על אחדים מהנו, תפקידים שאינם סיפוטניים, בשנת 1951, למשל, יצאתי לגמרי מעבודת בית-המשפט לשלושה חודשים וחצי, כשהוסל עלי תפקיד הקסור כבחירות. הוא הדין ב חס לתפקידים אחרים בוועדות אחרות.

השופט מרשלן: בינואר ש"ז הוגשו 128 מספטים: בגמרן - 117.

אם נעמוד על הסוגים הרבים של המספטים, ברמה כל התקלה היא במספטים מזרחיים. ביתר הסוגים אנו נמצאים במצב טוב פחות או יותר, ומבי מוטב שהרבה פרצות יתקבצו בנו על מצב זה. בזמן האחרון אנו עדים לתופעה שבכל יתר הסוגים מספר המספטים המתחמלים עולה על מספר המספטים הפורגשים. בעינינו פליליים, למשל, בית-המספט העליון שומע עכשיו ערעורים על מספטים שניתנו על-ידי בית-המספט המחוזי לפני שלושה חדשים. לפני שנתיים היה ערעור כזה מגיע לבירור כעבור שנה או שנה וחצי. עכשיו זה ענין של שלושה חדשים, ולפעמים אף פחות מזה.

בית-הדין הגבוה לצדק אף הוא במצב לא רע. דומני שמספר המספטים התלויים ועומדים הוא למעלה מעשרים. זה מומר שכמעט ואין פיגור בבית-הדין הגבוה לצדק.

בבית-הדין הגבוה לצדק ישנם שני שלבים. תחילה ניתן צו-על-תבואי במספר של צד אחד, וקובעים זמן לתשובה של הצד השני. כל עוד לא עבר הזמן, מסור לקבוע את המספט. יותר מזה, גם כשיש תשובה של הצד השני, מסור לקבוע את יום המספט בלא שם ניתנה לצד השני אפשרות לפנות של שבעה ימים להזמין את הצד הרגשון לחקירה.

התקלה היא בערעורים מזרחיים. בעתונות נבאיבנך שמינו מתמצה בשאלה זו בזרקת לא פעם מלה מאוד פופולארית בארץ: "סחבת". ולא פעם גם בבמותים בכנסת טוענים כי ערעור מזרחי במדינת ישראל זה ענין של שלוש שנים. כרגע ישנם 594 ערעורים מזרחיים העומדים לבירור. רק לגבי 31 מהם נכונה הטענה שזה במשך שלוש שנים.

עלי להסביר מהי הפרוצדורה לפיה אנו נהגים בשמיעת ערעורים. אנו נותנים זכות קדימה בשמיעת הערעור לסוגים מסויימים של ערעורים. למשל: אם יש מספט תמונה והביזוק במשך טווח פרנסה, או אם יש מספט מזונות בין בעל ומשה, אנו נותנים לערעור כזה זכות קדימה. בדרך כלל אנו הבררים את הערעורים לפי התור. תחילה היה הרשם קובע אם לתת או שלא לתת זכות קדימה לערעור מסויי. בזמן שבני סכהן כ"מ נשאו בית-המספט העליון, לקחתי את הדבר על עצמי. אם מגישים בקשה להקדים את הדיון בערעור מסויי, כעבור חצי שעה - אם מיני יוטב במספט במוחו יוט - כבר אפשר לקבל החלטה אם הדיון בערעור יוקדם או לאו.

במסופע עוברת שנה וחצי עד שערעור מגיע לבירור. גם זה רע, אבל אין זה שלוש שנים.

אם ברצת להשוות את המצב אצלנו עם המצב בארצות אחרות, הרי מבין הארצות האחרות שבני סכיר, הארץ היחידה שבה המצב יותר טוב היא אנגליה. לפני כמה חדשים קראתי מספר על ה"קונסי דה" טה" בארפת - שהיא מוסד מקביל בערך לבית-הדין הגבוה לצדק אצלנו - ויש במסר כי ט-28 מלף מספטים שהוגשו במשך חמש שנים, היו 18 מלף פיגורים ב-1952. המצב אינו יותר טוב בארצות-הברית, ובעיקר במדינת ניו-יורק, אם צריכים לחכות שנתיים עד שמתחילים בבירור תביעה. אינני מביט זאת להצדיק את הפיגורים אצלנו בלא רק כדי לתת לאברי הוועדה מוטב על הנעשה בשם זה בארצות אחרות.

כפי שאמרת, באנגליה המצב הרבה יותר טוב בשם זה. כנראה שזה נובע מן התופי של האנגלים. לפי המסורת אצלם, כשיש סכסוך בין הצדדים, הדבר הרגשון שהם עושים הוא שערדכי-הדין של שני הצדדים מתקשרים ומנסים לגמור את הענין ביניהם. רק אם אין מאלחיה בכך, מגישים תביעה. אחרי שמגישים תביעה ומאליפיה או הטענות בכתב, ב-50% של המקרים הצדדים מתפטרין ביניהם. במקרה שאינם מתפטרים והדברים נוחכים על-ידי פסק-דין, רק בין 10%-5% של המקרים טועגר הדיון לבתי-המספט לערעורים. המוטב לזה הוא ודאי גם בזה שהוצאות המספט באנגליה הן גדולות מאוד, אבל גם בזה שתכונות של האנגלים לחפש דרך של פשרה.

הסופט מוולטון:

קרואתי את הויכוח שהיה בקריאה ראשונה
בכנסת על הצעת החוק הזאת. היות ולי

כסופט מסוד להיות חבר הכנסת, אבל את ההודעות הזאת להעיר כמה
הערות.

חבר הכנסת הררי אמר כי בית הדין הגבוה
לצדק יושב מדי יום ביומו ומוציא פסקי-דין בגד השלטון. אין מבחן
מוציאים פסקי-דין בגד השלטון מדי יום ביומו, אבל אם יהיה בכך אורך,
מוציא פסקי-דין כאלה מפילו מדי חצי יום.

חבר הכנסת רובין התלונן בדבריו על

הפרוצדורה המסובכת בתי-המספט. מבחן קיבלנו את חוקי הפרוצדורה
בירוסה מימי הפנדט. לדעתי, לא כל דבר אנגלי טוב באשר הוא אנגלי,
אבל הוא גם איננו רע באשר הוא אנגלי. ואני חושב כי הפרוצדורה
שלנו לגמרי לא רעה. היא גם אינה מסובכת בהשוואה לפרוצדורה הנהוגה
במקומות אחרים. אמנם נכון שישנם אי-אלו דברים היכולים להביא לכך
שאדם יפסיד במספט בגלל סיבות פורמליות. אבל בקשר עם זה עלי להביא
לידיעת הוועדה שני דברים:

א. מזמן קום המדינה, במידה שהדבר
תלוי בסופטים, אין מקרים שאדם מפסיד מספט בגלל ניטוקים פורמליים.
הסופטים בכל בתי-המספט, במידת יכולתם, אינם מרשים לנצל ניטוקים
פורמליים כדי להכטיל את היריב במספט. הסופטים עושים זאת על-ידי
שימוש טכסימאלי בזכותם לפרש את החוקים. לפעמים מפרשים תקנה באופן
מלאכותי, אם זה דרוש כדי למנוע עיוות דין.

ב. לא מזמן הוקמה על-ידי שר המספטים

ועדה שמתפקדה להביא בפני שר המספטים המלצות בדבר תיקון הפרוצדורה
האזרחית, במטרת החוק הקיים. כידוע לכם, תיקונים בפרוצדורה אינם
טעונים אישור הכנסת; הם נמצאים במסכותו של שר המספטים. אני מעריך
מאוד את עבודת הוועדה הזאת. אני מקווה שהיא תצליח לבטל הרבה מן
התקלות שישנן פה ושם בפרוצדורה האזרחית. הועדה הזאת טיבתה נציגים
בכל עיר, וכל עורך-דין, כל שופט וכל אדם מן הציבור הנתקל בקושי
פרוצדוראלי במספטים כאלה, יכול לפנות לנציג הוועדה ולהפנות את
תשומת לבו לכך. כל דבר שהוועדה תמצא לנכון לשנות, היא תמליץ בפני
שר המספטים לעשות זאת. לפני כמה ימים קיבלתי כיו"ר הוועדה הזאת
הצעה מהיועץ המספטי - הצעה שאני עצמי התכוונתי להציעה - לקבוע כי
לכל שופט יינתן הכוח לומר על סייגים בדיני הפרוצדורה הפורמאלית
אם הוא חושב שהטענה היא פורמאלית גרידא ועלולה להביא לעיוות דין.
(ט. בגין: הסופטים האנגליים הקפידו על הדבר הזה). רק כאן. באנגליה
יש תקנה כזאת. מצלנו היא לא הוכנסה מפני שבזמן הפנדט חששו כי
תקנה מעין זו תאפשר שימוש לרעה, וזה מפני הרמה של בתי-המספט הנמוכים.

במאורו של חבר הכנסת רובין בכנסת יש עוד

דבר אחד שברצוני לעמוד עליו, כי הוא נובע מאי-הבנה. הוא טען כי לפני
זמן קצר הותקנה תקנה האוסרת כי כל מי שמגיש מספט לבית-המספט העליון,
צריך לציין שתי כתובות, במקום סגוריו ובירושלים. לדעתי של חבר הכנסת
רובין יגרום הדבר הזה להוצאות מיותרות למגישי המספטים. גם אחרי
שהוצאנו את התקנה הזאת, בשלחות ההזמנות כמקודם, לפי כתובת אחת.
אלא שלפעמים יש ענין דחוף, ואין לבית-המספט כל אפשרות להגיע
אל מגיש המספט באופן יסר. לשם כך צריך שתהיה למגיש המספט כתובת
בירושלים. בקשר עם תקנה זו פנו אלי בשם עורכי-הדין הערביים היושבים
בנצרת. הסברתי להם כי אי-סימון כתובת בירושלים אינו יכול לפסול את
הבקשה ואינו יכול לספס ביטוק להכטיל את מגיש הבקשה. כמו-כן אמרתי
להם כי אם יתקשו בהסדר זה, היות ואין עורכי-דין ערביים בירושלים,
יודיעו לי ואתן הוראה שלא ישתמשו בתקנה זו לגביהם. על כל פנים,
שום הוצאות אינן כרוכות בהסדר זה, מפני שכשם שעורך-דין תל-אביב
זקוק לפעמים לייצוג בפני בתי-המספט בירושלים, כך עורך-דין ירושלמי
זקוק לפעמים לייצוג בפני בתי-המספט בתל-אביב, ויש, איפוא,
טקום להתקשרויות.

10.2.54

חוק לתיקון תקנות חוק-המשפט
(הוראות נוספות).

הסופרים מולטון:
שר המשפטים בדבריו בכנסת מסר כי
בשנת 1952 הוגשו 259 משפטים לבית-
הדין הגבוה לנדק, כמין מולי טעות דפוס. הוגשו - 339 משפטים.
מעבור עתה להעדות לסעיפי החוק.

בקשות להחלטות ביניים מוגשות בקטר עם
משפט שמתנהל. הבקשה יכולה להיות בקטר עם הדיון, בקטר עם הזמנת עדים,
בקטר עם דרישה להמציא מיסמכים וכו'. לדוגמא: ישנה מקרים שלפני
המשפט מתחיל להתברר, נותן שופט בית-המשפט המחוזי צו מניעה או צו
עיקול זמני, לפי בקשת התובע. אם לאחר בירור המשפט מפסיד התובע
את המשפט, הרי לפי פסקי-דין טובים מתקומת הסנדט, ברגע שניתן פסק-
הדין מתבטל באופן אוטומטי או המביעה הזמני או צו העיקול הזמני.
הצד שהפסיד רשמי לערער. מולם יש מקרים שביטול אוטומטי של הצו הזמני
מאפשר לצד הטני להרחיק את הרכוש או לעשות מעשה שאחריו אין טעם
להגיש ערעור. במקרה כזה הצד שהפסיד מעוניין לשמור על הצו הזמני. לבתי-
המשפט המחוזיים אין רשות לצוות על עיקול לאחר דחיית תביעת מביט
המשפט. התובע צריך להגיש ערעור לבית-המשפט העליון. הוא צריך במקרה
כזה להגיש בקשה לבית-המשפט העליון לצוות לשמור על הצו הזמני. בקשות
כאלו מבוטלות על-פי-רוב על עובדות מסיבתיות. לעיתים רחוקות יקרה
שבקטר עם בקשה כזאת מתעוררת בעיה משפטית חמורה.

ערעור על החלטות ביניים. אם בטהלך
הדיון בית-המשפט הדן בסכסוך נותן החלטת ביניים, והדבר אינו נראה
לאחד הצדדים, הוא רשמי לערער על ההחלטה.

כמין עלי לתקן מהו בנאומי של חבר הכנסת
ד"ר בדר, שבאמר, מני חושב, מתוך טעות. הוא טען: החלטת הביניים ניתנת
על-ידי שלושה שופטים, אך בערעור ישב שופט אחד; האם אתם רוצים כי
שופט אחד יצטרך לקבוע אם החלטה של שלושה שופטים נכונה או לא? במשפטים
פ ליליים אין כלל ערעור על החלטות ביניים. ערעור כזה נוגע רק למשפטים
אזרחיים, ובהם יושב דן יחיד. מני נמנע מחוות דעה בשאלה
העקרונית, אם דן יחיד זה דבר טוב או רע. מני נגש לכל החלטות כשאני
יושב כמין, מבחינה אחת בלבד: אם זה טוב או רע מבחינת עשיית צדק
ומביעת עיוות דין.

בכנסת דיברו על כל השאלה הזאת
מבחינת המהירות של סיום הדיון במשפטים. כמובן, גם זה שיקול, אבל
אין זה השיקול העיקרי. מני המרצתי את שר המשפטים במשך השנתיים
האחרונות להכניס את התיקון המוצע כמין, ולא עשיתי זאת כדי להקל על
השופטים או כדי לשנות את פני הסטיסטיקה של עבודת בתי-המשפט.
עשיתי זאת דווקא מנקודת-מבט של המתדיינים.

אם יבוא לירושלים עו"ד מחיפה ויבקש
להגיש בקשה הנוגעת לעינים הנזכרים בהצעת חוק זו, ויטען כי מפאת
דחיפות העניין יש לסמוע את הבקשה מיד, באותו יום, כמעט ואין כל
מפטרות להיענות לבקשתו, מפני שכדי לסמוע אותו צריך להרכיב הרכב
של שלושה שופטים. תארו לכם שאדם הפסיד במשפט שהתברר בפני בית-
המשפט המחוזי בחיפה, והיה לו עיקול זמני שהוא מעוניין לשמור עליו
ולהגיש ערעור על פסק-הדין. כמובן, הבקשה הזאת דחופה מאוד. אם לא
יספיקו לתת לו את העיקול, הוא עלול להפסיד את הכל, ולא יהיה עוד
טעם בערעור. אם מוכרחים לשבת בדיון על העניין הזה שלושה שופטים,
אין כל אפשרות לתת את הצו באופן דחוף. ברוב הגדול של המקרים הדיון
נוגע לשאלות עובדתיות, ואינה מתעוררת בעיה משפטית. אם תתקבל הצעת החוק
הזאת, הכוונה היא למנות שופט אחד להיות תורן, נוסף על עבודתו
הרגילה בבית-המשפט. הטופס הזה יוכל לדון ולהחליט מיד בכל בקשה כזאת.
היה זמן שיתרו יעץ למטה לכנות שרי אלפים, שרי מאות ושרי עשרות
לשפוט את העם, וכתוב כי "ישפטו בכל עת". חששתי שיסתמו בטענה הזאת
ותשובתי היא: תשפיעו על הממשלה למנות שופט אחד לכל עשרה תושבים,
ומאמר יהיה לשפוט בכל עת, כי באותו מקום כתוב "שרי עשרות".

מני מוכרח להסתייג מסעיף 3(א)(3).
אחד הדברים היכולים להגיע לערעור מסוסד שאיננו בית-משפט הוא ענין

ועדת החוקים, חוק מס' 10.2.54
חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט
(הוראות מעבר).

הסופט מולשן:

ה"טרייד טרק"ס ופנסיונים. דבר זה נמצא בסמכותו של הרשט. לפי החוק צריך הרשט לתת החלטה בנוסקת. אח"כ אמר להגיש ערעור. המשפטים המלה, אם הם כבר מגיעים לבית-המשפט העליון, יש בהם בעיות משפטיות. הוא הדין בנוגע להחלטת ועדת ערעור לפי חוק תפיסת מקרקעים. הרשות הטוטטכת מוציאה בו שעליו יש ערעור לוועדת ערעורים. ברשט ועדת הערעורים יושב סופט. לפי החוק אין כל אפשרות לערער על החלטת ועדת הערעורים. בכל זאת מגיעים אלינו ערעורים. (זה נובע לבית-הדין הגבוה לצדק). הוא הדין בנוגע לבית-הדין לשכר-דירה, והוא הדין בקשר עם ועדות הערכה של סם הרכוש העירוני. ברוב המשפטים המגיעים לבית-המשפט העליון טוטסד שאיננו בית-משפט, אני מפקפק אם יהיה זה טוטדק להוטיב סופט יחיד. יותר מזה: מפילו אם החוק יתקבל בצורתו זו, למעשה לא יופעל סעיף 3(א)(3). מאחר שיטת התוספת הטוטרת "ונטיט בית המשפט העליון קבע להם דיון על דרך זו", אני יכול לאמר מראש כי כל זמן שהדבר יהיה בסמכותי, אף פעם לא מקבע כי הדברים המלה יישמעו בפני סופט יחיד, אף אם החוק יעבור בצורתו זו.

אשר לבית-הדין הגבוה לצדק, אני מסתייג מנוסח החוק. בתזכיר שהגשתי לשר המשפטים הצעתי לו כי סופט יחיד יוכל לתת צו-על-תנאי, אך לא יוכל לסרב לתתו.

בנוגע לבית-הדין הגבוה לצדק, חבר הכנסת בר-רב-ההיי העיר בכנסת שיש לנו החלטת-ילדות, וטוטנחנו יותר מדי ליברטלייט, וטיט סופר עצמו של צו-על-תנאי שבוטלו. הפרוצדורה היא כזאת: מדי מגיש בקשה לצו-על-תנאי בגד מישהו, בין שזו מחלקה משטלתית, שר, טוטסד ציבורי. הוא מצרף לבקשה הצהרה בשבועה, בה הוא בטבע כי העובדות שהן טביט - נכונות. את הבקשה הזאת טוטעים בטעטד המבקש בלבד, או עורך-דינו. בית-המשפט, כשהוא טוטע את הבקשה, יוצט סתוך הנחה שהעובדות שהמבקש טוטסר הן נכונות, ובהנחה זו הוא צריך להחליט אם יש בו מין עוול בטעשה טבעשה. אם התשובה היא שיש בזה עוול, עוטרת בפני בית-המשפט שטלה שטייה: אם הטעלה היא סטוג הטטלות שהחוק טרטט לבית-המשפט להתערב בהן. אם הכנסת מחוקקת חוק בו היא טוטרת טיקול דעת טוחלט לרשות הטוטטכת, טוט בית-משפט אינו יכול להתערב בדבר. במקרה כזה, אם אם טנחנו רטטים טבעשה עוול, טנחנו טוטרים כי טנחנו טפטערים, אבל הכנסת לא נתנה לנו רשות להתערב במקרים כאלה. אם טנחנו טוטטים טבעשה עוול וכן שהחוק טרטט לנו להתערב בדבר, טנחנו טטתדליט להיות ליברטלייט, ובזה אני טטכיה עם חבר הכנסת בר-רב-ההיי. לעולם לא נקח לעצמנו את הזכות של המחוקק לחוקק חוק חדט. אבל בטידת יכולתנו, בטידה טניתן לנו לפרט את החוקים בטופן טימנע טעיה עוול, טנחנו עוטים זאת. בחטט ה"ליברטלייט" הזה אני טודה.

בקשר עם הצו-על-תנאי יכולה להיות בקטת-ביניים. למשל, לעיכוב ביצוע פסק-דין על-ידי ההוצאה-לפועל וכד'. קובעים זמן לתשובה. המטיב צריך לתת את תשובתו תוך הזמן הקבוע. אל התשובה הוא צריך לצרף הצהרה בשבועה, בה הוא צריך להגיב על הבקשה גם מבחינה עובדתית וגם מבחינה משפטית. הוא יכול לטעון כי העובדות אינן נכונות. הוא יכול לאמר את העובדות, אך לטעון כי מבחינה משפטית אין מקום לטענתו של התובע. לאחר זאת קובעים יום שבו טוטעיה את שני הצדדים. הרשות לכל צד לקרוא ליריבו, לחקור אותו בדבר ההצהרה שטטר. לאחר זאת טחליט בית-המשפט כפי שהוא טחליט.

מכאן תשובה לחבר הכנסת בר-רב-ההיי, בכון טב-1952, למשל, מתוך 399 צו-על-תנאי טניתנו, בוטלו 147. טטנם היו גם בקטות לצו-על-תנאי שנדחו. אבל אחר הדברים הנזכרים לנו סיפוק בעבודתנו הוא טלעתיים קרובות טטוד טנחנו נותנים צו-על-תנאי, והצד שהטיג את הצו מבקש לבטלו, טטחר שהוט בט על סיפוקו. זה קורה מפני שהטנגנון שלנו, בעיקר הפקידות הגבוהה, עמוסה-עבודה, ולפעמים נעטות טגיטות. לפעמים קורה שלא מתוך כוונה רעה אין נותנים תשובת-לב טטפקת למקרה אינדיבידואלי הבט בפניהם. לאחר טתם מקבלים את ההודעה על הצו-על-תנאי, הם טעיינים

10.2.54

חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט
(הוראות מעבר).

השופט מולשן:

במקרה, ופעמים רבות פובלים על הירוען המשפטי בשאלה. כשהם נוכחים
כי התובע צודק, הופרים לפקיד הקטור בכך שהוא טעה, והזו מבקש הכו-
על-תנאי בה על סימוקו. בין צוי-על-תנאי שבחלו יש רבים מאוד מסוג
זה.

בכנסת פתחו ביקורת. ספר אחד אמרו כי
יש פזיזות רבה ספר האיבור בפניות לבית-הדין הגבוה לצדק. ספר שני
המליכו את המשטלה. מבי, כמובן, לא קיבלתי יפוי-כוון לייצג את המשטלה
ולהגן עליה כמון. אבל מבי רוצה להסביר לכם מהו המצב המוכי קטיבי.

בכוון ספר חקר הכנסת שרון בכנסת: אם
תסור את הספר הבג"צים המוגשים בישראל לזה שבאנגליה, תיווכחו שאלכו
המספר יותר גדול לא רק באופן יחסי אלא גם באופן מוחלט. גם את תסור
את הספר הבג"צים במדינת ישראל למספרם ביפוי המנדט, תיווכחו שהמספר
גדל פי 2,5 - 3.

יש הבדל גדול בין סוגי הבג"צים בתקופת
המנדט לבין סוגי הבג"צים בתקופת המדינה. בתקופת המנדט הרוב הגדול
של הבג"צים היה בקשר עם הוצאה לפועל של פסק-דין. כשמשאו לא פגעו וון
בעיני צד טוויים, היתה לו אפשרות להגיש בג"צ נגד ביצוע פסק-הדין.
כבית-דין גבוה לצדק בין מבחני יושבים בבית-משפט לערעורים על פסקי-
דין טרוויים לבצע. בין מבחני מתערבים לגמרי בתוכנם של הדברים.
השאלה שעליה מבחני יכולים לדון היא אם היתה או שלא היתה סמכות לסי
שבתן את פסק-הדין, לתמו, וזה נוגע לפסקי-דין הניתנים על-ידי בתי-
הדין הדתיים. מתקופת הקמת המדינה נהוג הבג"צים בקשר עם דרכי
ההוצאה לפועל של פסקי-דין הנה הקטן ביותר: בין 5% - 10%. זה ספני
שבזמן המנדט היתה שחיתות רבה במשרדי ההוצאה לפועל. השופט או
משרד ההוצאה לפועל לא יכולים היו להיכנס לפרטיים. הם היו חותמים
על מה שהפקיד הגיש להם לחתימה. דהחייב בדין יכול היה לסדר זאת
עם הפקיד בירויות. המספר הקטן של בג"צים מסוג זה מעיד על המצב
התקין בשטח זה.

שני דברים גרמו למספר הגדול של

בג"צים במדינה:

א. מספר חוקי החירוים. מספר חוקי-שעת
חירוים שקיבלו מתוך הכרה, הנה הרבה יותר גדול מאשר היה קודם לכן.
(מינני מתכוון לתקופת המלחמה אלא לכל תקופת המנדט). עובדה היא שיש
לנו הרבה מאוד חוקים דרסטיים, אולי הכרחיים, כי אין מבוסס מהם.

ב. הקיטורו את המבגנון שלנו תוך 48
שעות, ולא כל אדם התאים לתפקידו. לדעתי, ככל שהמדינה צריכה להפעיל
חוק יותר עריץ, כך הפקיד צריך לבצע את החוק צריך להיות יותר
גמיש. גמישות של מבגנון אינה דבר הנרכש ביום אחד. זה ענין של הדרכה,
של בסיון, של לימוד מתוך החיים. דבר זה לקוי מצלבנו. פקיד צריך לדעת
גם כאלו מקרים הנה צריך לנהוג לפניהם שורת הדין. באחד מפסקי-הדין
שלי בענין של הרשות להביא מכוננית, אסקתי לטובת המשטלה, ספני שהחוק
קבע כי הרשות המוסמכת רשאית לסרב לתת רשיון בלי לתת ביטויים. אבל
בתוך פסק-הדין אפרתי כי מבי מוטב שאילו היה מי שחוקק את החוק
הדרסטי הזה יודע כי יהיו פקידים שיפעילו אותו באופן, מ קטה ביותר,
אולי לא היה מעניק כוח כזה. אלה הן הסיבות שגרמו למספר הגדול של
בג"צים.

מינני מוכן לתמוך בהצעה האומרת כי
דן-יחיד יוכל גם לסרב לתת צו-על-תנאי. לדעתי, יש לתת לשופט יחיד
סמכות לתת צו-על-תנאי ולטפל באוי-ביניים. וזאת - דוק מבחינת טובת
המדייניים. במקרים של צורך דחוף בצו-על-תנאי, תהיה בכך תועלת רבה
לאותו האיבור הנזקק לבית-הדין הגבוה לצדק, ומינני רוצה כל נזק בכך,
אם מישהו מגיש בקשה לצו-על-תנאי ומבקש גם צו-ביניים, הרשם מעביר את
הדבר לשופט שהוא השופט התורן באותו שבוע. השופט הזה קורא את
הבקשה, והוא משובע שיש לתת צו-על-תנאי, הוא רוצה זאת מיד על

השופט מולטון:

התיק. הם איננו בטוח שיש לתת לו כזה או שהוא חושב שצריך לסרב לתתו, אינו רשם דבר, כדי שלא ידעו מהי דעתו, ומעביר את התיק לרשם, כדי שייקבע לכך דיון בדרך הרגילה. בצטרך לזכות לרך כדי שבסקרים והנסיים כשופט יחיד אינו יכול להחליט, אפשר יהיה להעביר את התיק לשלושה שופטים באופן מהיר.

חשוב מאוד הטקרה של זו ביניהם. לדוגמה: אדם מגיש בקשה לזו-על-תנאי. הוא מתלונן: יש לו אדמת סלעים, הפתחיתם למחצבה. והנה בנו מנשים שנשלחו מטעם מחלקה מטלתית מסוימת, זרקו אותו מהדמתו והחלו חוצבים את התנאי. והמטרה המייתת עליו שם יפריע להם יחסר. המתלונן מוסר הצהרה בשבועה, וההנחה היא שדבריו נכונים. בטקרה כזה צריך לתת סיד זו-על-תנאי וגם זו-ביניהם. עובדים כמה ימים והמנשים שעליהם התלוננו מגישים הצהרה בשבועה בה הם מוסרים שכל מה שסיפר מגיש התביעה אינו נכון, שכלל לא היתה לו חזקה על האדמה, שהם עובדים במקום כבר כמה זמן וכו'. הם טוענים כי זו-הביניהם הכניס מבדרלמוסיה, הפועלים מובטלים ובגרותיהם להם בזקים של קנות ל"י ליום. שוב, הם המנשים הגלה יצטרכו לחכות עד שירכיבו הרכב של שלושה, הם יסבלו בזק רב מדי יום ביומו. אך שופט יחיד יוכל סיד לספל בבקשה ולתקן את הטעות. כי מילוי בזמן הגשת הבקשה היה מגיש הבקשה מוסר כי הצד השני טוען שגין לו כלל חזקה ונת כל הטענות האחרות, יתכן ולא היה מקבל כלל זו-ביניהם. בטקרה כזה השופט יבטל את זו הביניהם, ואולי יתן הטלצה להקדים את המשפט. בצורה כזאת אפשר להקל על הצדדים השונים על-ידי מתן אפשרות לדן-יחיד לתת זו-על-תנאי. הבטחי דוגמת זאת. אפשר להביא דוגמאות רבות משטחים שונים. למרות שהכל מבוסס על הצהרות בשבועה, סקרים כאלה קורים לעתים קרובות. חוק מכו-על-תנאי שבוטלו בגלל פשרה, הרי לגוף העניין אלה שבוטלו בוטלו מסתי סיבות: א. מפני שנתברר כי מבחינה משפטית המתלונן אינו צודק; ב. מפני שלמרות מסירת ההצהרה בשבועה, מתברר כי בחלק גדול של הסקרים העובדות הן אחרות. ברוב הסקרים מי-אפשר למסר כי הדברים שנאמרו הם שקר. לפעמים יש הבדל גדול בין סקר ובין חצי אמת.

כבר אמרתי כי כל בקשות לערעור שני

מתבררות על-ידי נשים בית-המשפט העליון בשבתו כדן-יחיד. ביחס לסוג זה של משפטים, כשהדברים מובאים בפני דן-יחיד, אין בעיה של פיגור.

היום אין בקשות מסוג זה תלויות ועומדות.

סעיף 3(א)(2) נוגע להחלטות ביניהם

הניתנות בזמן הדיון. לפי החוק אין הכרח להגיש ערעור על החלטות ביניהם. הצד הנוגע בדבר יכול לערער גם על החלטות הביניהם בשעת הערעור על כל פסק-הדין. אלא שברוב הסקרים, כשמתחיל להתברר המשפט, יש תמיד צד המעוניין מאוד להחיש-את הדיון, ויש צד המעוניין מאוד להשהותו, ודוקט מפני שיודעים כי ערעור על החלטת-ביניהם מוכרח להתברר בפני שלושה שופטים, ואין כל אפשרות להקדים את הדיון בערעורים כאלה, ישנם סקרים רבים - שני חושב כי כך זה בהגנה סקרים - שמנצלים את הדבר הזה כדי להשהות את הדיון. אין סקרים שמשפט בדרגה ראשונה היה מתעכב מסיבה זו למשך חצי שנה ואף לשנה. אם הדבר הזה יתוקן וערעור על החלטת ביניהם יכול להישמע על-ידי יחיד, זה ישלול מהצדדים המעוניינים להשהות את הדיון במשפט את האפשרות לעשות זאת, וזה יבטל את המניע להגשת ערעורים מסוג זה. מילא בזמן הערעור על כל פסק-הדין, אפשר לערער גם על כל החלטת ביניהם, אך שמינני רוחה בזה כל תקלה.

כפי שאמרתי, אינני תומך בסעיף 3(א)(3),

הדן בערעורים על החלטות של מוסדות לא משפטיים. אבל אינני רואה כל מסוג זה הסעיף יתקבל בצורתו זו, מפני שכפי שאמרתי, הסעיף לא יופעל בסקרים כאלה, ותמיד יטבו בערעור בסקרים כאלה שלושה שופטים.

היו"ר פ. אונגאר:

כמה מחברי הוועדה מבקשים לטעון שאלות בקשר עם דברי פ"ס נשים בית-המשפט העליון.

ד.ט.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
10.2.54
חוק לתיקון פקודת בני-המספט
(הוראות מעבר).

ז. ורהפטיג:

היופס מולטן אמר לנו כי לא יתכן
שערעור על החלטת ביניה של בני-המספט
המחוזיים, כשהם יושבים בהרכב של שלושה, ירבה מסבי שופט יחיד של
בית-המספט העליון, היות ודבר כזה אינו קורה באימות. האם לא יתכן
שבית-המספט המחוזי, כשהוא יושב בבית-דין לערעורים בהרכב
של שלושה, יתן החלטת ביניה, והערעור על החלטתו יועבר לדן-יחיד
בבית-המספט העליון?

שאלה שניה: האם אפשר לקבל תמונה כמה

זמן בסמוך לוקח הדיון בעניינים אלה? כל החוק הזה במ כדי לחסוך זמנם
של השופטים. האם לא יהיה זה נכון אם מגיד שבנוגע להחלטת ביניה וערעור
על החלטת ביניה, מתן או ביניה וכו'-על-תנאי, הדיון יכול להיות מהיר
ממדי, ורק בנוגע לערעור על החלטות של פוסדות שמינה מספטיים, הדיון
לוקח זמן רב? אם כן, כמה זמן יחסוך לנו כל התיקון הזה, ביחוד אמרי
שהשופט מולטן מתנגד לסעיף 3(א)(3), שהם הטעיה העיקרי הבא לחסוך
זמן. כל יתר הדברים, הדיון בהם הוא קצר ביותר, ובענין התיקון הזה
אינו נותן לנו הרבה מבחינת חסכון בזמן.

עמל שלישי: האם אין כל אפשרות

כשבנים עניינים דחופים, למשל, עיכוב עיקולי, להכניס את התיק להרכב
של שלושה היושב באותו יום, בין משפט אחד לשני?

שאלה רביעית: האם יש הרבה עניינים או

מעט עניינים ואוכלים הנחתכים בבית-המספט על-פי רוב דעות, או שדבר
זה קורה רק לעתים רחוקות ועל-פי רוב פוסק בית-המספט מתוך דעה אחידה?

השופט מולטן:

שאלתו של חבר הכנסת ורהפטיג בנוגע
לערעור על החלטות בית-המספט המחוזי
כשהוא יושב בערעור - נכונה. מלא שבני יכול למר לכח כי במסך שש
שנות קיום הסדינה לא היה מקרה כזה. המקרה היחיד שיכול להביא לכך
הוא בקשר עם התקנה בפרוצדורה התורחית הנוסרת שבמקרים מסויימים
יכול המערער לבקש עדות נוספת, בזמן שמיעת הערעור. עורכי-הדין
יודעים כי דבר מעין זה קורה לעתים רחוקות מאוד. בבית-המספט העליון
היו סמו קום הסדינה רק שני מקרים שמערער ביקש להשמיע עדות
נוספיים. כי תפקידו של בית-המספט לערעורים אינו לשמוע עדויות
נוספות; הוא שומע רק את טענתו של המערער ואת תשובת הנד השני. יש
אפשרות נדירה מאוד להשמיע בבית-המספט לערעורים עדות נוספת.

אינני מסכים לגישתו של חבר הכנסת

ורהפטיג, המומר כי כל התיקון הזה במ כדי לחסוך זמן. כטוב, זה
יכול להביא גם לחסכון בזמן. אבל השיקול הקובע הוא דוקא טובת
התביינים. מפני שמה שדמ זקוק להחלטת דחופה, ואם דחיפות הדיון
קובעת בשבילו ממדי, הרי חשוב לו מאוד שתהיה אפשרות לדן-יחיד לדון
בבקשתו. אגב, החלק גדול שבתי-המספט באר"ב יש כלל הבא לחסוך
בזמן, על-פניו ניתן לבתי-המספט כוח להגביל את זמנם של הנוכחים.
אבלו אין לבתי-המספט כוח כזה, וגם אין מבחנו מבקשים זאת.

חבר הכנסת ורהפטיג אמל כמה זמן

במסוצע לוקחת שמיעת בקשה כזאת. בינואר בשפער 117 מספטים וביתנו
החלטות. המסוצע היוצא הוא, היפוא, 4-5 מספטים ביום. (ז. ורהפטיג:
כמה הרכבים יושבים בכל יום?) יש לנו שבעה-שמונה הרכבים בשבוע.
פירוש הדבר - לפחות הרכב אחד ליום. (ז. ורהפטיג: לא יותר?) עיקר
עבודת השופט אינה בשעת שמיעת המספט. זה החלק הקטן ביותר בעבודתו.
כל שופט, לו היו מטילים עליו רק שמיעת מספטים, היה פוכן לשבת
ששה ימים בשבוע. בענין זה נומר רושם נוסעה בניבור. נכנסים לפעמים
לבית-המספט בשעה 2 או 2.30 וכבר אין איש. חושבים: מטט גן-עדן,
מתחילים ב-8.30 ומסיימים ב-2. אין זה כך. החלק הקשה מתחיל
אח"כ. מט לשופט יש מספטים לטחרת, הוא לוקח את התיקיה לביתו,
קורא ולומד את החומר, כך שכשהוא נכנס למספט לטחרת, הוא יודע את
החומר במקרים רבים מאוד יותר טוב מעורכי-הדין המייצגים את הצדדים.

השופט מוליסן:

עו"ד טוב יודע היטב את החומר של יריבו; עו"ד לא טוב יודע היטב את החומר שלו. השופט יודע את החומר של שני הצדדים. כשהוא נכנס למשפט, הוא מוכן לו.

ועוד דבר: מבואר יהודים ויש לנו תכונות משלנו, כמו לכל עם אחר. הם שופט יחיד יכול לסיים ענין מסוים בהחלטה רגעית, ארי הם יושבים ומו עוד שנים, זה לוקח שעה. כזה הוא טבענו. זהו עובדה. יש מאלנו אנשים בעלי מוחות די חריפים, ומישהו מעיר משהו והשני עונה, ומתחיל ויכוח.

לא יתכן להכניס ענין כזה במשפט הדיון, להרכיב סכר יושב במוחו יום. בכל יום מופיעים שני סוגי תיקיה: תיקיה יסודיים ותיקיה צדדיות. ביום אחד יכולים להיות, למשל, שני ערעורים מזרחיים, או פלליים, או בג"שים, ובהם מתעוררות בעיות משפטיות חשובות מאוד, ושמי בקשות. את הבקשות גוסרים במשך שעה, וכל היום מוקדש לערעורים המזרחיים. בדיון על ערעורים מלה בכנסים לויכוח מרוך. לא יתכן שבתוך הדיון יגיש הרשט לשופטים תיק של רמו אותו לפני כן, על-מנת שיתחילו לשמוע את הצד שמגיש את הבקשה. דבר זה יקח פי שלושה זמן ממשך. זה לוקח כשהשופטים מוכנים. (ז. ורהפטיג: גם השופט היחיד אינו מוכן). השופט היחיד לא תמיד יצטרך לתת החלטה תוך שעה. נתתי מקרה קיצוני לדוגמה. אבל הדחיפות היא מדרגות שונות. מטיעת בקשה על-ידי שופט יחיד לא תעכב מטיעת המשפטים הקבועים בפני ההרכב של אותו יום.

למלאה האחרונה: מקרה בדיר מאוד הוא. מאלנו שניתנת החלטה ברוב דעות. לפעמים נותנים את פסק-הדין כניסוחים שונים ובדרכי שונות. בבתי-המשפט המחוזיים אין זה כל כך חשוב. אבל בית-המשפט העליון הוא מוסד שמעליו במצבת רק הכנסת. אין מוסד שיכול לערער על החלטותיו. כל מה שמבואר קובעים, מהווה תקדים. רק הכנסת יכולה לשנות מה שמבואר קובעים, על-ידי שינוי החוק. אם יש בעיה משפטית ושופט אחד מגיע למסקנה מסוימת בדרך אחת, ושופט שני מגיע לאותה מסקנה בדרך אחרת - הוא מעונין לכתוב את הדבר. קורה שלוש שופטים מגיעים לאותה מסקנה בשלוש דרכים, ואשוב שכל אחד מהם יכתוב מה היו הניסוחים שהגיעו אותו לקבל את החלטה שקיבל, כדי שאף אחד מהדרכים לא תהווה תקדים. החלטה ברוב דעות בסוכן של תוצאות המשפט - זה קורה לעתים רחוקות מאוד. (ז. ורהפטיג: ומה בנוגע לפסקי-דין שונים?) זה קורה לעתים יותר קרובות ממשך חילוקי דעות בעד ובגד במשך לתוצאות המשפט.

ז. ורהפטיג: אם שופט יחיד מוציא פסק-דין, האם גם זה תקדים?

השופט מוליסן: לא. אבל יש דברים שגרתיים. למשל: עיכוב ביצוע פסק-דין פיננסי. ב-99% אם הדייר הוא המערער, מבואר בהגיה לתת עיכוב ביצוע פסק-הדין, כי לא יתכן שכיבתים יפנו את הדייר. זה כבר דבר של שיגרה. גם כביצוע פסקי-דין הנוגעים למשפטים מבואר בהגיה לפי שיגרה.

י. הררי: כבוד מ"ט נשים בית-המשפט העליון רפו לנו כי גם הם נשאיר את סעיף 3(א)(3) כפי שהיה מוצע בהצעת החוק, נשים בית-המשפט לא ינהג לפיו. (השופט מוליסן: אני חושב שלא רק אני מנהג כך). אך לא שמענו את דעתו על הוראת סעיף-קטן (ב), בו נמסר כי נשים בית-המשפט העליון רשאי להורות להרכיב מספר גדול יותר של שופטים. הייתי רוצה לדעת מה הם הסיקולים שיביעו כל נשים של בית-המשפט העליון לקבוע מתי ישבו שלושה שופטים, מתי ישבו מטיעה שופטים או יותר.

אם נקבל את ההצעה שבבג"צ יוכל שופט יחיד לתת צו-על-תנאי אך לא יוכל לסרב לתתו, האם גם אז יוכל נשים בית-

10.2.54

חוק לתיקון תקנות בתי-המס (הוראות מעבר).

י. הררי:

העליון להגיד כי בבקשה טורליתם ישבו שלושה שופטים, חמישה שופטים וכו' היה מקרה מענין מאוד בגב"כ של חברי הכנסת הלל קוק וערי ז'בוטינסקי בגד נשיא המדינה. בשאלת השמלה האם מינוי הנשיא שופטים בגב"כ הזה היה לטובת המבקשים או לאו; האם היה להם יותר סיכוי מצד המיטה שופטים או מצד שלושה שופטים, או מעין זה ששנה? אם מעין זה ששנה - מדוע צריך היה לעשות זאת? אם זה ששנה - לטובת מי המינוי? לפי מילוי שיקו לית יקבעו את הדבר הזה?

היה מספיק בענין ראשון-לציון בבית-הדין הגבוה לצדק, לאחר שניתן לו-על-תנאי. במספט ישבו שלושה שופטים. לאחר שבית-המספט ישב ונאם את הצדדים, ביקשו כן הצדדים להוסיף שני שופטים. מינוי מדבר עכשיו על הפרוצדורה הזאת של צירוף שופטים אחרי טעינת טענות הצדדים. אבל זה מראה כי ישנם שופטים שבהם נשיא בית-המספט העליון מינוי יכול לדעת מראש אם צריך להוסיב בהם שלושה או חמישה שופטים. לפעמים הדבר הזה מתברר תוך כדי בירור המספט.

לאחר הדברים האלה הייתי רוצה לטעון שמישהו בית-המספט העליון לשם זה דרוש המעיף הזה וכיבד הוא יפעל.

השופט מרלינו:

שאלתו של חבר הכנסת הררי בשעות הקורה. המיקול בהם לקבוע שלושה או חמישה שופטים

מינוי מביא בחשבון את הדבר לטובת אחד מהצדדים. הצדדים מינוי מביא כלל בחשבון בקביעת הדבר הזה.

לדוגמא: היתה בעיה של סמכות מטרד הרבנות

בקשר עם חברות בכנסת ישראל. בענין זה היתה התחרות של התחוקות בין הכנסת ובין בית-המספט העליון. בשנת 1948 החלטנו מה שהחלטנו. הח"כ היו עוד שופטים שהלכו בעקבות החלטה זו. ראינו כי הדבר מכביד מנדלסטוינה וגורם עוול. מנשיא פנו לרבנות וקיבלו פסק-דין, הבעל היה נהנה מפסק-הדין, והח"כ, כשגברו לדרוש מסנו מילוי חובותיו, הוא היה מערער על סמכות בית-הדין הרבני. אמרנו: מינוי שופטים את פסק-הדין, אבל מישהו בדרך זו, מינוי-הרשימה לו להסתמט מפסק-הדין. הח"כ, כשדברו המקרים, קבעו הרכב של חמישה. נשיא בית-המספט העליון רק חתם על החלטה, אבל היתה זו החלטה של כל השופטים. בדרך כלל מנחנו שמונחים על הענין קודם לכן, והם מציעים לקבוע חמישה שופטים לענין טורלית, מיין הצעה זו מוכרחה לבוא דוקא מנשיא בית המספט העליון. יאני רומה מפורות, לפסל, אם יבוא באחד הימים תיק הקטור עם החוק המסובך בדבר סמכות הרבנים, שמי שיקרא את התיק יבקש להרכיב הרכב של חמישה שופטים. על כל פנים, הענין של הצדדים כלל מינוי מובט בחשבון, ולא רק טיב הבעיה המספטית.

אם שופט יחיד רשמי לתת לו-על-תנאי, והוא

יקרא את התיק ויראה שיש בו בעיה מספטית חשובה, גם אם הוא עצמו יחשוב כי צריך לתת לו-על-תנאי, הוא יבקש להעביר את הענין לשלושה. זה קורה גם כאשר יש שאלה מספטית אשר חשוב לבררה מבחינה ציבורית. במקרה כזה גם אם השופט חושב שהצד יפסיד את המספט בטופו של דבר, הוא יתן לו-על-תנאי, והוא יעיר את תשומת לב נשיא בית-המספט העליון לכך שנתן לו-על-תנאי מפני שטובת הציבור דורשת להפטר ללבן את השמלה, ולכן כדאי להוסיב במספט כזה חמישה שופטים.

מינוי רומה כל קשר בין השמלה הזאת לבין

החוק המוצע.

ס. בגין:

הייתי מבקש להוסיפה הסטטיסטית שכבוד היומט מרלינו הביא בפנינו הימטר לחברי

הוועדה, לעיון.

פ. בגין:

כבוד השופט מרשלן הזכיר את הבעיה של צו עיקול זמני או צו הבעה זמני מביתן על-ידי בית-המשפט המחוזי, אשר לאחר מתן פסק-הדין ביטולו אוטומטי, ויש הזכות לערער בפני בית המשפט העליון. מני נחקל כאן בקושי טרמינולוגי בהצעת החוק מו"עיים המושגים "החלטת ביניים" ו"צו ביניים", וזה עלול להביא לקושי במבחנה גם את כתי המשפט, גם את עורכי-הדין וגם את הסטודנטים. הייתי מבקש לדעת מין תיקון מותה החלטה בענין שהזכרתי, ומה דעתו של כבוד השופט על הטרמינולוגיה הזאת.

בנוגע לקביעת הרכב יותר גדול מטלושה שופטים, הנה לא היה כבוד מ"ס נשים בית-המשפט העליון מסכים לכך שהסכנות הזאת תינתן לא רק לנשים בית-המשפט העליון אלא גם להרכב הדין בענין?

למעשה זה כך.

השופט מרשלן:

פ. בגין:

מולי כדאי להכניס זאת לחוק. לפי החוק הסמכות הזאת היא בלעדית לנשים בית-המשפט

העליון.

ברובי להעיר הערה צדדית בקשר עם העובדה

שהצהרות בשבועה בצווי-על-תנאי ניתנות על-ידי שני הצדדים. ממחר שהחלטות ניתנות על-א רקע עובדתי ולא רק על רקע משפטי, נוצר כאן מצב אסור מאוד מבחינת ססירת הצהרות בשבועה, מפני שעם קבלת החלטה על ידי בית-המשפט, יוצא ממחר הצדדים שיקר. הייתי מציע למספלים בדבר לחשוב אם לא כדאי לבטל לפחות הצהרה זאת בשבועה, אם לא את שתייהן.

השופט מרשלן:

הקושי איננו ב"החלטות ביניים" ו"צו ביניים", לשני הסוגים איתן מובן. הקושי הוא בכך שבפרוצדורה מדובר על "פסק" ו"צו", ובפרוצדורה החלה על בית-המשפט המחוזי לא נזכרת כלל הסלה "החלטת ביניים". אבל הדבר הזה נזכר מזה עשרות בשנים, ובדרך כלל החלטה הניתנת בבית-המשפט לפני מתן פסק-הדין, נקראת "החלטת ביניים", גם אם אין זה כתוב בחוקי הפרוצדורה. הדבר מוזר בפסקי-דין.

בנוגע לסמכות הבלעדית של נשים בית-המשפט העליון בענין הרחבת הרכב בית-המשפט. להלכה אינני יכול להתוכח בטענה זו. אבל למעשה, אם נשמה את הדבר, זה עלול להכניס קשיים. חבר הכנסת הררי הזכיר שהיה מקרה שבמשפט בפני בית-הדין הגבוה לאדם ישנו שלושה שופטים, והוא"כ, בהסכמת הצדדים, נדרפו עוד שני שופטים. המקרה היה קטור ב"חוק כניסה לישראל". המשפט התעוררה בעיה מסוימת, שלא ראו מותה טרמט. אחד מן שניה המשפטים נתנו לסעיף סטויים בחוק פירוש מסויים, לפיו יצא כמילוי המנטה בתבה אמביסטיה לכל הסתובבים שנכנסו לארץ עד לקבלת חוק כניסה לישראל. אחד המשפטים התנגד לפירוש הזה. במקרה זה התעורר ויכוח אם בשעת המשפט מלי לאחריו, בין כל החברים. מני לא ישבתי בהרכב שדן בטענה זו, אבל חרתי שהבעיה היא רצינית מאוד, וחשבתי שהמיעוט בהרכב, זה שחושב שאין בחוק אמביסטיה, הוא הצדק. והוא מני עממי פניתי אל ההרכב וחרתי כי זוהי בעיה חשובה וזה תקדים העלול להשפיע השפעה עצומה על מאלך העניינים במדינה, בקשר עם בעיית הסתובבים, ולכן כדאי להרכיב הרכב של חמישה שופטים. אז פנו לצדדים. בהסכמת הצדדים מנחנו יכולי לעשות זאת תמיד. לפעמים האינציסטיבה בענין זה באה לא נשים בית-המשפט העליון ולא מההרכב אלא כתוצאה משיחה בין השופטים. לדעתי, טוב להעמיד את הדבר כפי שהוא היום. מה שהחוק קובע הנה למעשה רק רשות החתימה. ומנחנו מסתדלים ממוד שלו להיות פורטליים בעניינים כאלה. אבל יחד עם זאת, מה הכנסת תקבע את הדבר בחוק, עלול להימצא מי שיטען כי הדבר הכרחי ויסתמך על החוק.

10.2.54

חוק לתיקון פקודת בתי המיסום
(הוראות מעבר) .

האומס מולטון : בעמלה של הצהרות בעבודה. אם אבחנו
 יו בים במסמך ותוך כדי גירור המסמך
 מתברר כי מישהו שיקר, מנחנו בלי כל היסור מעבירים את הניירות
 ליועץ המשפטי עם המלצה לבקש בצעדים מתאימים. אבל כשמבי אומר "הצהרה
 כוזבת", מינבי מתכוון במובן הטרוניק של המלה. יתכן שמהד המודרים לא
 גילה את העובדות, או יהיה סדר. את הדברים באות אחר. רק המטול ניתן
 פסק-דין לטובת המוטל הצבאי בגליל, בקשר עם נו הגלילה. כאשר מבקש
 המו-על-תנאי סיפר את הענין, מתבק לו. או-על-תנאי ללא היסוס.
 בטענה מבקש אנו דובר על "סדרות". שאלתיו: מה זו שרירות? האם זו
 שנתה פרטית? הוא ענה: לא, אבל יש כהן זיקולים פוליטיים. אמרתי לו:
 לפרות שלא הזכירו את המוטל הצבאי, ולמי הדין? אין לך זכות לחקור
 אותו, מבי צותן לך את הזכות הזאת. ומה התברר? לא תקנו את הצהרת
 המבקש תראו שנין. בה שום שקר. העובדות נכונות. הוא התכוון
 שצו הגלילה יבא אחרי שתקף מישהו שהכפר, ואחרי שהשליח אנו. מי-
 אמר להמשיך אותו בעדות שקר. אלא שהוא סיפר רק חוליה אחת מכל
 הענין. הוא לא סיפר שבסוף 11 חדשים נמסכה המבדרלמוסיה בכפר,
 שהמוטל הצבאי ניסה להשקיע את הרוחות ועוד ועוד. הוא לא סיפר את כל
 הפרשה.

ח. כהן : מבי רוצה להוסיף משהו בקשר עם ימלתו
 של חבר הכנסת בגין. חשוב לכתוב כי נשיא
 בית-המשפט העליון יוכל להרכיב הרכב של חמישה שופטים או יותר, בכדי
 שתהיה כתובת אל מי לפנות. למשל, מבי מביתי אל נשיא בית-המשפט העליון
 וביקשתי ממנו בענין מסויים להרכיב הרכב של חמישה או שבעה שופטים,
 מפני שרציתי לנסות לשכנע את ההרכב הזה לבטל החלטה קודמת של הרכב של
 שלושה שופטים. פתח שבית-דין של שלושה לא יבטל החלטה של בית-דין
 של שלושה, אריך היה להרכיב הרכב יותר גדול לשם כך.

היו"ר מ. טרובט : מבי מודה לומר מולטון בשם הוועדה. מבי
 חושב כי דבריו הבחירו מאוד את האציות
 שבחוק זה, ויעזרו לנו לענות את הדרך הנכונה.

(האומס מולטון עוזב את הישיבה).

4. חוק הגנת הדייר.

נ. חת : מבי רוצה לבקש אישור של הוועדה
 להחליט ועדת המסנה בענין מופן הבטת החוק
 לדיון במליאת הוועדה. ההצעה היא על דעת כל חברי ועדת המסנה: להביא
 בפני הוועדה את החוק כולו, אלא שהדיון במליאת הוועדה יהיה רק על מנת
 הסעיפים בהם אנו חילוקי דעות בוועדת המסנה. אם מישהו מחברי הוועדה
 ירצה מורך בדיון על סעיף לא היו בו חילוקי דעות בוועדת המסנה, מינבי
 מפיע למנוע את המפטרות הזאת. אבל מבי מפיע כי בתוכן כללי יקבע
 שהחוק יובא לידיעת חברי הוועדה, והדיון בוועדה יהיה רק על מנת
 סעיפים שהיו יתח חילוקי דעות בוועדת המסנה.

הוחלט : לקבל את הצעת היו"ר ועדת המסנה לחוק
 הגנת הדייר נ. חת בנוגע לפרוצדורה
 של הבטת החוק לדיון במליאת הוועדה.

הישיבה נועלה בשעה 11.10.